

УДК 336.71.087.3(045)

О. В. ЛЬЄНКО

Національний авіаційний університет

**ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ ГЛОБАЛЬНА ПІДПРИЄМНИЦЬКА ЕКОНОМІЧНА
БЕЗПЕКА НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ ФУНКЦІОНУВАННЯ**

У статті досліджено основні етапи еволюції категорії «безпека» в науково-економічному просторі у філософському та прикладному аспекті і здійснено їх змістовний аналіз в міжнародному аспекті за наступними напрямками: гіпотеза про поведження суб'єктів міжнародного бізнесу; умови для досягнення успіху підприємницької діяльності у міжнародному підприємстві у світогосподарському просторі; висновки для організації міжнародної підприємницької діяльності; джерела міжнародної небезпеки або ризику в глобалізаційних умовах.

Ключові слова: міжнародна економічна безпека держави, міжнародна підприємницька економічна діяльність, глобальна підприємницька економічна безпека.

Теоретичні дослідження концептуальних засад формування категорії «економічна безпека», сучасного стану світогосподарської системи взагалі та напрямку розвитку країн з трансформаційною економікою зокрема, дають підстави для висновку, що міжнародні відношення грають одну з головних ролей у економічному розвитку світової економіки, що у свою чергу вимагає формування специфічного міжнародного напрямку у теорії «економічна безпека».

Сьогодні в умовах кризової економіки у світових масштабах найбільшої уваги заслуговує підприємництво та бізнес-діяльність, тому що саме ця сфера (сфера підприємництва) знаходиться у серйозній небезпеці і потребує максимальної захищеності від загроз, ризиків та небезпек.

Сучасні підприємці на мега-, макро-, мезо- та макрорівнях функціонують у непередбачених, непрозорих та непередбачуваних умовах.

Об'єкти та методи дослідження

У світовій економічній практиці накопичено широкий досвід організаційно-методологічних форм застосування теорії економічної безпеки, як на науковому, так і на прикладному рівні. Враховуючи результати досліджень зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів, які внесли свій вклад в формування та розвиток сучасної філософії формування економічної безпеки (Л. Абалкін, В. Абрамов, Ю. Алтухов, В. Андрійчук, Г. Андрощук, О. Барановський, І. Білько, В. Богомолів, А. Блінов, Т. Васильців, З. Варналій, Я. Васьковська, Г. Вечканов, О. Власюк, В. Воротін, А. Гальчинський, В. Геєць, Т. Гладченко, О. Гончаренко, В. Гончаров, А. Горбунов, В. Духов, А. Драга, Ф. Євдокимов, М. Єрмошенко тощо) було зазначено відсутність загальноприйнятого трактування поняття «економічна безпека».

Постановка завдання

Метою дослідження є дослідження основних етапів еволюції категорії «безпека» в науково-економічному просторі у філософському та прикладному аспекті і здійснення їх змістовного аналізу за такими напрямками в міжнародному аспекті: гіпотеза про поведження суб'єктів міжнародного бізнесу; умови для досягнення успіху підприємницької діяльності у міжнародному підприємстві у світогосподарському просторі; висновки для організації міжнародної підприємницької діяльності; джерела міжнародної небезпеки або ризику в глобалізаційних умовах.

Результати та їх обговорення

При формуванні поняття «безпека» необхідно не тільки забезпечувати повну відсутність будь-яких загроз та забезпечення умов існування суб'єкта в без ризиковій зоні, а потрібно виявляти межу виправданого ризику при забезпеченні постійного розвитку, саморозвитку суб'єкту (рис.).

Таким чином, розмірковуючи щодо загального філософського поняття «безпека» як філософського стану існування, діяльності та гармонійного розвитку можливо зробити висновок, що воно уявляє собою одну з головних характеристик життєдіяльного суб'єкта і є багатоаспектним, оскільки:

- є основним важелем життєдіяльності будь-якого суб'єкта між його метою, можливостями та потребою постійного розвитку та переходу на новий рівень розвитку, що дуже часто має місце у небезпечному середовищі функціонування суб'єктів;

- формує межу між зоною життєдіяльності без ризику втрат і збитку та зоною явної загрози;
- є характеристикою, яка визначає якість стану суб'єкта життєдіяльності в реальних умовах функціонування, яка повинна зберігатися постійно при будь-яких обставинах, як при наявності факторів, які мають негативне впливання на суб'єкт, так і при їх відсутності;

- в значній мірі може бути і кількісним показником, який визначає ступінь захищеності суб'єкта;

- є характеристикою, яку можна спрогнозувати, тому що рівень безпеки та захищеності може бути наслідком вчасного виявлення та нейтралізації небезпечних чинників (як внутрішнього, так і зовнішнього середовища) та цілеспрямованих дій осіб, що впливають на результати явищ, приймаючи відповідні рішення.

Отже поняття «безпека» є основою будь-якого явища, дії або процесу, які стосуються життєдіяльності людини, групи людей або суспільства. При цьому різноманіття сфер життєдіяльності впливає на формування класифікації видів безпеки.

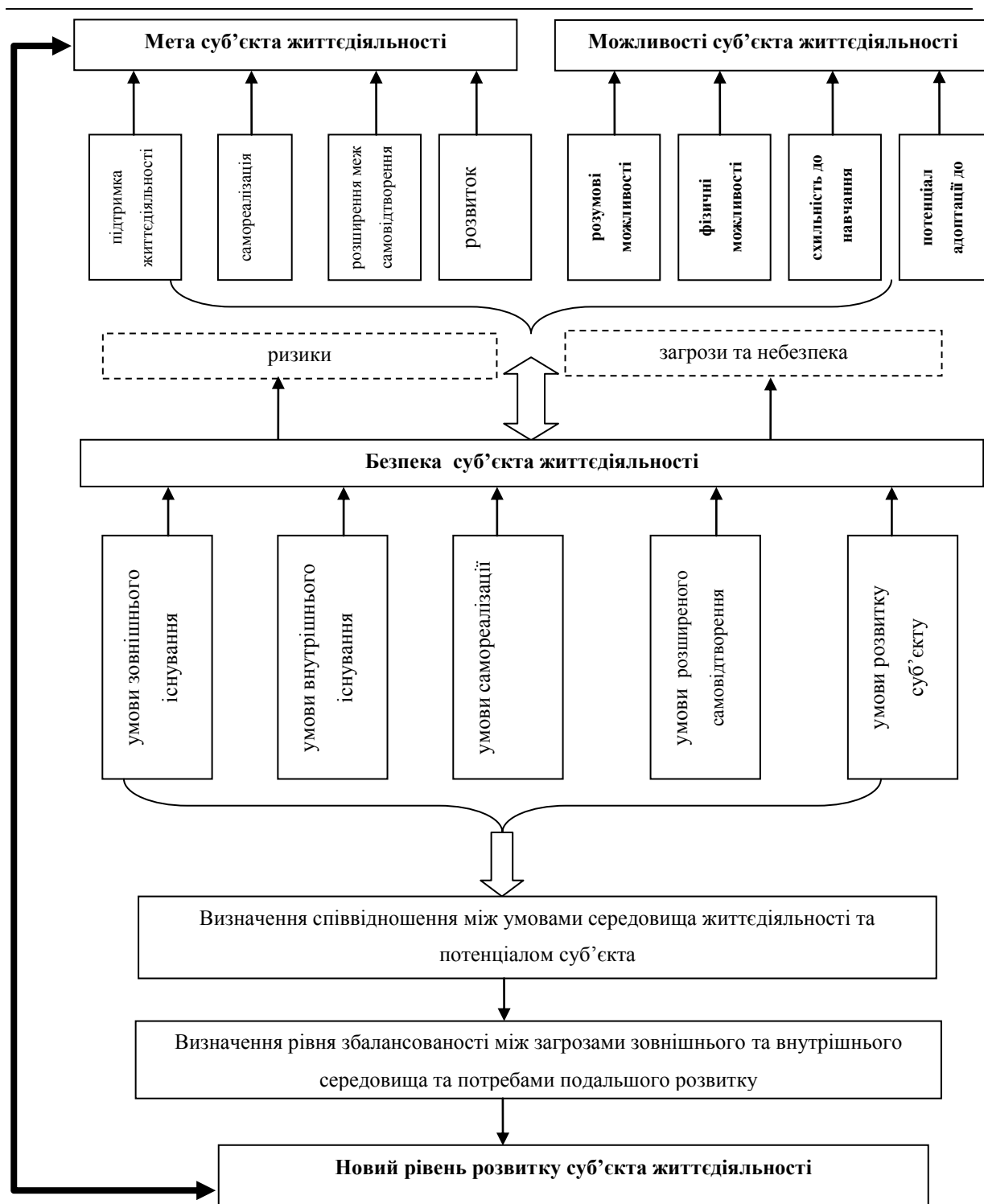
У теперішній час існує чисельні підходи до трактування категорії «економічна безпека».

Виходячи з проведеного аналізу, сформуємо основні підходи до формування визначення «економічної безпеки» в залежності від кінцевої мети:

- формування визначення через стан суб'єкта життєдіяльності, якості і форми його зв'язків з зовнішнім середовищем та характеру будування внутрішньої системи зв'язків та управління для забезпечення гарантованого захисту його інтересів, для підтримки його існуючого стану без будь-яких змін. Забезпечення стійкості внутрішнього механізму до впливу зовнішніх та внутрішніх чинників та факторів, підтримку досягнутого рівня існування та споживання;

- формування визначення безпеки через сукупність різноманітних чинників, факторів та умов для забезпечення захисту інтересів суб'єкту життєдіяльності при підтримці його здатності до постійного самовдосконалення, постійного оновлення внутрішнього механізму, удосконалення системи співробітництва, співвідношення зі факторами зовнішнього середовища та іншими суб'єктами при використанні найбільш ефективних засобів та підходів;

- визначення безпеки через стійкість та стабільність суб'єкту економічної життєдіяльності при забезпеченні постійного зросту, розвитку шляхом зміцнення власної спроможності протистояти негативному впливу зовнішнім та внутрішнім небезпекам, загрозам та шокам при максимальній мінімізації збитків та втрат.

Філософська основа категорії «безпека» як стану гармонійного розвитку життєдіяльного суб'єкту

Питанню міжнародної економічної безпеки присвячена не дуже велика кількість наукових досліджень та робіт у порівнянні з національним напрямом. Однак при більш детальному розгляді очевидно, що в сучасних умовах розвитку світової економіки він є не менш актуальний та більш ускладненим, що відповідно викликає гостру потреба в специфічних підходах як у сфері дослідження, так і в сфері розробки методології його зміцнення та управління. Тривалий час в Україні у Міністерстві

економіки та з питань європейської інтеграції України велось розроблення Програми забезпечення економічної безпеки України у міжнародному аспекті, яка, як Концепція, так і залишилася в стані проекту. Однак, все ж Україна здійснює роботу у цьому напрямку і розробила та реалізує свою стратегію зовнішньоекономічної безпеки, при формуванні якої керується такими принципами, як компліментарність, інтегрованість та багаторівневність [1–3]:

З метою забезпечення максимально ефективного впровадження України в міжнародну інтеграційну економічну та бізнес-систему надає виключно важливого значення питанню членства в міжнародних організаціях таких як:

– Організація Об'єднаних націй (ООН): Україна бере активну участь у її діяльності, надаючи пріоритетну значимість питанню зміцнення ООН. Україна входить до групи країн, які першими підписали статут ООН та є прихильниками його реформування та активно виступають за формування та реалізації стратегії посилення системи швидкого реагування на міжнародні конфлікти з метою їх попередження;

– Організація Північноатлантичного Договору (НАТО): формуючи партнерські відносини з НАТО Україна прагне стати активним учасником формування та розвитку системи європейської безпеки, а також стимулює політику забезпечення максимально якісного втілення демократичних реформ в країні, у тому числі в сфері оборони, боротьби з незаконною торгівлею людьми, наркотиками, зброєю та ін.;

– Європейським Союзом (ЄС): співпраця України з ЄС спрямовано на розвиток ринкових відносин в Україні та демократизацію економічних відносин. Сучасний розвиток політичних відношень між Україною та ЄС базується на впровадженні Україною Стратегії інтеграції до ЄС, виконанні сторонами положень Угоди про партнерство і співробітництво та опрацюванні Плану дій в рамках Європейської політики сусідства. Україна виходить з того, що реалізація зазначених документів має сприяти посиленню співпраці між Україною та ЄС в умовах розширення, створити необхідні умови для переходу в майбутньому до якісно нового рівня відносин з ЄС. [1–3];

– Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ): активна співпраця України з ОБСЄ розглядається як один з найважливіших елементів реалізації процесу європейської та євроатлантичної інтеграції. Діяльність України в ОБСЄ повинна забезпечувати її рівноправну участь в обговоренні та вирішенні актуальних проблем міжнародної безпеки та співробітництва, а також сприяти реалізації національних інтересів України [3]. Україна формує та розвиває співвідношення з ОБСЄ з метою забезпечення стабільності та безпеки країни у міжнародно-підприємницькому, військовому, політичному, гуманітарному, економічному, екологічному напрямках;

– Рада Європи (РЄ): Україна є членом РЄ з 1999 року, що дуже закріпило її місце в європейській співдружності, вибір європейських стандартів в політичній та правовій сферах, а також в сфері прав людини та культури [2;3]. На основі цього членства в Україні здійснюється сприяння реформуванню законодавства орієнтуючись на нормативні стандарти Ради Європи, забезпечення демократичної свободи функціонування ЗМІ, об'єднання зусиль для посилення ефективності боротьби з тероризмом, корупцією та організованою злочинністю;

– Співдружності Незалежних Держав (СНД): Україна є однією з засновниць Співдружності Незалежних Держав і розвиває співробітництво з державами СНД на основі Угоди від 8 грудня 1991р. та Протоколу до цієї Угоди з урахуванням застережень Верховної Ради. [2;3].

Отже, під міжнародною економічною безпекою держави в сучасних умовах впровадження України в інтеграційні процеси, які відбуваються у світовій економіці, необхідно розуміти комплекс економічних, геополітичних, екологічних, правових, політичних та інших умов, що забезпечують:

- підвищення рівня конкурентоспроможності країни на світовому ринку та ринках інших національних економік;
- фінансової стійкості країни; передумови для виживання країни в умовах кризової економіки та забезпечення її розвитку;
- захист життєво важливих інтересів країни відносно її ресурсного потенціалу, формування його збільшення; створення внутрішньої та зовнішньої захищеності від дестабілізуючих дій; захищеність та безпеку життя людини, як члена демократичного та вільного суспільства, та її стійкого розвитку та саморозвитку.

Висновки

Таким чином, враховуючи усі вищезазначені визначення, точки зору вчених та економіко-політичні нормативні положення зроблено висновок, що у сучасних умовах розвитку світової економіки вже недостатньо використовувати тільки загальну категорію «міжнародна безпека», слід ввести відповідну класифікацію з метою більшої їх конкретизації та розвитку. Отже автором пропонується ввести поняття «міжнародна економічна безпека держави», «міжнародна підприємницька економічна діяльність», «глобальна підприємницька економічна безпека», під яким пропонується розуміти систему методів глобального масштабу, яка визначає концепцію глобального управління механізмом усунення потенційних загроз та ризиків, орієнтуючись на умови розвитку національного ринку світогосподарської системи, економічну кон'юнктуру й вимоги споживача на глобальному ринку, і представляє собою діяльність, спрямовану на вивчення, урахування і керування умовами створення попиту на товар з метою обґрунтування вибору виробничої орієнтації й визначення місця суб'єктів підприємницької діяльності на глобальному ринку з метою постійного підвищення ефективності їх функціонування в умовах мінливості та нестабільності і посилення конкурентної боротьби в глобалізованій економіці.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 р. № 964–IV.
2. Богатирьова, Р. В. Про три загрози для безпеки України в 2011 році. – Електронний ресурс / Р. В. Богатирьова. – Режим доступу: <http://www.ukrinform.info/bogatirova-ozvuchila-tri>.
3. Стратегія національної безпеки України на 2010–2015 рр. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.cirs.kiev.ua/cs/en/home/98-2010-2015-.html>.
4. Абалкин Л. И. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение / Л. Абалкин // Вопросы экономики, 1994. – № 12. – С. 4–13.
5. Алтухов Ю. И. Особенности обеспечения экономической безопасности предпринимательской деятельности на уровне региона : дис. канд. экон. наук : 08.00.05 «экономика и управление народным хозяйством» / Юрий Иванович Алтухов ; [Тамб. гос. ун-т им. Г. Р. Державина]. – Тамбов, 2004. – 132 с.
6. Барановський О. І. Фінансова безпека: моногр. /Олександр Іванович Барановський. – Ін-т екон.прогнозування. – К.: Фенікс, 1999. – 338 с.
7. Богомолов В. А. Экономическая безопасность: учеб. пособ. / Виктор Александрович Богомолов. – М.: ЮНИТИ–ДАНА, 2006. – 303 с.

8. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва в умовах європейської інтеграції України / Т. Г. Васильців, В.І. Волошин // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект : сб. науч. тр. ДонНУ. – Донецк: Изд-во ДонНУ, 2007. – С. 1639–1644.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2012

Формирование понятия глобальная предпринимательская экономическая безопасность на международном уровне функционирования

Ильенко О. В.

Национальный авиационный университет

В статье проанализированы основные этапы эволюции категории «экономическая безопасность» в научно-экономическом пространстве в философском и прикладном смысле, а также выполнен их смысловой анализ в международном аспекте по следующим направлениям: гипотезы о поведении субъектов международного бизнеса; условия для достижения успеха предпринимательской деятельности в международном предпринимательстве в мировой хозяйственной системе; выводы для организации международной предпринимательской деятельности; источники международной опасности или риски в глобализационных условиях.

Ключевые слова: международная экономическая безопасность государства, международная предпринимательская экономическая деятельность, глобальная предпринимательская экономическая безопасность.

Formation of the concept of global entrepreneurial economic security at the international level of functioning

Ilienko O.

National Aviation University

The article examines the main stages of the evolution of the categories of "security" in the scientific and economic space in the philosophical and applied aspect and their substantive analysis in the international aspect in the following areas: a hypothesis about the behavior of the subjects of international business; the conditions for success of entrepreneurial activity in international entrepreneurship in the world space; the findings for the organization of international business activities; international sources of danger or risk in the globalization conditions.

Keywords: international economic security of the state, international entrepreneurial economic activities, global entrepreneurial economic security.